

Genç Bilim İnsanı Eğitimi ve Üstün Zeka Dergisi
2014, Cilt 2, Sayı 2, 98-100.

Görüşme

Albert Ziegler ile Üstün Yetenekliler Eğitimi Hakkında Görüşme

ÖZET: Friedrich Alexander Erlangen-Nurnberg Üniversitesinde Eğitim Psikolojisi ve Mükemmelliğin Araştırılması kürsüsü başkanı olan Prof. Dr. Albert Ziegler üstün zekalı ve yetenekliler hakkında Avrupa ve dünyada en üretken bilim insanlarından biridir. Prof. Ziegler'in üstün zekalılık ve eğitimleri ile ilgili pek çok farklı teorisi bulunmaktadır. Son dönemlerde en çok bilinen teorilerinden bir tanesi Üstünlüğün Aktiotop Modeli'dir ve 7 Adımlı Öz Düzenleyici Öğrenme Teorisidir. Geçen sene YÖK bursu ile bir yıl boyunca Prof. Ziegler ve ekibinin yanında bulunma ve ortak çalışmalar yapma fırsatı elde ettim. Prof. Ziegler ile modelleri ve ülkemize önerileri konusunda yaptığım bir söyleşiyi sizlerle paylaşmak istedim.

Anahtar Kelimeler: Üstünlüğün Aktiotop Modeli, üstün zekalılık, üstün yeteneklilerin eğitimi

Marilena Z. Leana-
Tasçılar,
Dr, İstanbul
Üniversitesi, Özel
Eğitim Bölümü, Üstün
Zekalılar Eğitimi ABD,
İstanbul, Türkiye.
E-mail:
marilenaleana@yahoo.
com

Alma: 6 Kasım 2014
Kabul: 25 Kasım 2014

Yard. Doç. Dr. Marilena Z. Leana-Taşçılar: *Seygili Albert, üstün zekahlık ve yeteneklilikle ilgili bakış açımız nedir?*

Prof. Dr. Albert Ziegler: Geleneksel olarak, zeka ve yetenek bireyin gelişimi ile değişmeyen özellikler olarak kabul ediliyordu. Örneğin 6 yaşındaki bir öğrencinin üstün olduğunu tespit ettiğinizde 15 yaşında hala üstün olmasını beklerdiniz. Ancak günümüzde bu bakış açımız değişmiştir. Öncelikle bu özellikleri öğrenmeye atfetmekteyiz yani üstün ya da yetenekli bir birey bir ya da daha fazla alanda mükemmelliğe ulaşabilmiş kişi olarak görülmektedir. Bu da yeteneklerin geliştirilmediğinde körelebileceği ve bir gün mükemmelliğe erişme şansının yok olabileceği anlamına gelmektedir (örneğin mükemmelliğe ulaşmak için çok yaşlı olmak gibi). Buradan çıkarılması gereken ders nettir: günümüzde yetenek ya da üstün özelliklerden çok etkili öğrenmeye odaklanmamız gerekir. Zaten etkili öğrenebilenler yetenekli ya da üstün öğrencilerdir. Bu anlamda iyi haber etkili öğrenmenin öğretilebilir olmasıdır.

Yard. Doç. Dr. Marilena Z. Leana-Taşçılar: *Derginin (JEYSG) bir önceki sayısında Üstünlüğün Aktiotop Modeli ve Türkiye'ye uyarlanması ile ilgili önerilerimin olduğu bir makale yayınlandı. Modeli geliştiren kişi olarak Üstünlüğün Aktiotop Modelini bizim için özetler misiniz?*

Prof. Dr. Albert Ziegler: Üstünlüğün Aktiotop Modeli iki açıdan özel bir modeldir. Öncelikle çevreyi de içerir ve "akıllı çevre" den de bahseder, çünkü gerektiği gibi uyarlanabilen bir çevre yoksa kimsenin kendi potansiyelini ortaya koyması mümkün değildir. Aktiotop Modelin diğerlerinden ayıran başka bir özelliği sistemik bir bakış açısına sahip olması yani ne sadece çevreye ne de sadece bireye odaklanmaktadır. Odak birey ile çevrenin dinamik etkileşiminde ve bu etkileşimin kalitesindedir.

Psikoloji alanında 3 Nobel ödüllü psikolog bulunmaktadır. Bunlardan biri olan Herbert Simon birey ile çevre arasındaki ilişkiyi yorumlayabilmek için güzel bir metafor kullanmıştır. Simon "makas" metaforunu kullanmıştır. Makasın sadece bir yarısını görseydiniz ne olduğunu ya da ne işe yaradığını anlayamazdınız. Sadece her iki yarısını da kullandığınızda makasın ne olduğunu ve ne işe yaradığını anlayabilirsiniz. Aynı durum üstünlük için de geçerlidir. Eğer sadece bireye ya da sadece çevreye bakarsanız ne yapılması gerektiğini anlayamazsınız. Çevrenin dolayısıyla eğitimin üstün zekalı ve yetenekli bireyleri nasıl

teşvik ettiğini ve iyi öğrenme ortamları sağlayabileceğinin bilincinde olmak gerekmektedir. Üstünlüğün Aktiotop Modeli buna odaklanmaktadır.

Yrd. Doç. Dr. Marilena Z. Leana-Taşçılar: *Almanya'nın ülke olarak üstün zekalı ve yetenekli çocuklar ve eğitimleri hakkındaki görüşünüz nedir?*

Prof. Dr. Albert Ziegler: Almanya'da üstünlerin eğitimi konusuna erken başladığımız için şanslıyız. Hızlandırma, zenginleştirme, pull out programları, yetenek gruplandırılmaları, üstün zekalı ve yetenekliler için özel okullar vs 1900 yıllardan itibaren uygulanmaya başlamıştı zaten. Daha sonra II. Dünya Savaşı ile üstün zekalı ve yeteneklilerin eğitimi durdu. 1980'li yıllarda ise tekrar başladı. Bir yandan daha önce uygulanmakta olan eğitim düzenlemeleri geliştirilerek uygulanmaya devam ederken, öte yandan yeni uygulamalar başlatıldı. Bunlardan bazıları e-öğrenme ve mentörlük programlarıdır.

Yard. Doç. Dr. Marilena Z. Leana-Taşçılar: *Bildiğiniz gibi Türkiye üstün zekalı ve yetenekli çocukların eğitimine önem vermeye yeni başladı. Daha işin başında sayılan bizlere önerileriniz nelerdir?*

Prof. Dr. Albert Ziegler: Türkiye'de bu konuda çalışan uzmanlara ilk önerim, Almanya'nın 1900'lü yıllarda yaptığı zenginleştirme, hızlandırma ve pull out gibi programları uygulamamak. Bu bazı durumlarda yardımcı olabilir ancak yapılması gereken bunlardan çok daha önemli şeyler bulunmaktadır. İki alanda çalışmaların yapılması gerektiğine inanıyorum, öncelikle bireylere bireyselleştirilmiş öğretim imkanları sunmamız gerekiyor. Bu, üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin öğrenme ortamlarıyla ilgilenen bireylerin olması gerektiği anlamına gelmektedir. Almanya'da bunun için mentörlük ya da e-mentörlük sistemlerini kullanmaktayız. Yani öğrenme konusunda ya da fen, matematik, dil bilimleri vs gibi belirli bir alanda uzmanlaşmış kişiler üstün zekalı ve yetenekli öğrenciler için bireyselleştirilmiş öğrenme planları oluşturur. Böylece öğrenciler uygun öğrenme ortamında alanın uzmanı bir kişiyle birebir çalışma imkanı bulur.

Yapılması gereken ikinci şey ise, bu öğrencilerle çalışabilecek yeteri kadar mentör, öğretmen vb. olmadığından dolayı, öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmeleri konusunda teşvik etmek, öz düzenleyici beceriler kazandırmaktır. Yani kısaca kendi öğrenmeleri konusunda uzmanlaşabilmelerini sağlamak; şu an Almanya'da yapmaya çalıştığımız da bu.

Yrd. Doç. Dr. Marilena Z. Leana-Taşçılar: *Öz düzenleyici öğrenme ile ilgili de bir modeliniz*

olduğunu biliyorum. Bu model hakkında bana biraz bilgi verebilir misiniz?

Prof. Dr. Albert Ziegler: Öz düzenleyici öğrenme hakkında çok farklı model bulunmaktadır. Bunların hepsinin de kendine özgü eğitim programları bulunmaktadır. Bununla ilgili iyi haber bu programların işe yaradığıdır. Yani öz düzenleyici öğrenme modellerinden hangisini kullandığınız önemli değil. Bizim kurumumuzda 7 adımlı öz düzenleme modelini oluşturduk. İlk adımda bireyin kendini değerlendirmesiyle başlıyoruz. Kuvvetli yanlarım neler?, ilgi alanlarım neler, nelerden hoşlanmıyorum? zayıf yönlerim neler? vb gibi kişinin kendisiyle ilgili bilmesi yada farkında olması gereken öğrenme süreciyle ilgili durumlar. Kendini değerlendirme ilk adımdır. İkinci adım, hedef belirleme becerileridir. Bildiğimiz gibi öğrenciler sıklıkla kendileri ile ilgili nasıl hedef belirleneceğini bilmek çünkü öğretmenler onlar yerine hedef belirler. Öğrenme stillerini geliştirmek ya da hangi ödevleri yapmaları gerektiği konularında da hedeflerini kendileri belirlemez. Dördüncü adım, kendi öğrenme stratejisini izleme ve gerekiyorsa yeniden uyarlamadır. Bu adımda birey kendisi için hangi öğrenme stillerinin daha uygun olduğunu belirler ve daha sonra ne yapılması gerektiğine karar verir. Sıklıkla öğrencilerin masalarından kalktıklarını ve öğrenmeleri gereken materyale bir daha dönüp bakmadıklarını görmekteyiz. Oysa tekrar etmeleri gerektiğini düşünmezler. Bu şekilde aslında öz düzenleyici öğrenme döngüsü bir sonraki öğrenmede tekrar baştan başlar. Yeni hedef belirlenir ve o hedefe ulaşırken birey kendi öğrenme sürecini tekrar tekrar değerlendirir. Bu yıllar boyunca devam eder ve bireyin tamamladığı bu öz düzenleyici öğrenme döngüleri öğrenmesini tamamlamasına yardımcı olur.

Yard. Doç. Dr. Marilena Z. Leana-Taşçılar: *Son dönemlerde koordinatörlüğünü yaptığınız projeler hangileridir?*

Prof. Dr. Albert Ziegler: Üzerinde çalıştığımız pek çok proje var. Bunlardan bir tanesi İstanbul Üniversitesi Üstün Zekalıların Eğitimi anabilim dalında öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Marilena Z. Leana-Taşçılar ile 2014 Türk-Alman Eğitim, Araştırma ve İnovasyon yılı kapsamında yürüttüğümüz bir proje. Bana göre bu çok kıymetli bir proje. Almanya'da yaşayan Türk göçmen kökenli çocukların ailelerini ve eğitimcilerini üstün zeka ve yetenek hakkında bilgilendirme seminerleri verdik. Çünkü Türk göçmen kökenli çocukların arasında da üstün

zekalı çocuklar olduğunu ancak bu çocukların tanınmadıklarını ya da uygun eğitime yönlendirilmediklerini biliyoruz. Amacımız bu açığı kapatmak için ebeveyn ve eğitimcilerin farkındalıklarını arttırmaktı (ayrıntılı bilgi için www.hotm.eu web sayfasını ziyaret edebilirsiniz)

Başka bir projemiz ise e-portfolyo yöntemini kullanarak öğrencilerimizin öz düzenleyici öğrenmelerini teşvik etmeye yönelik. Öğrencilerin öğrenme ajandaları ve kendi öğrenme süreçlerini internette tartışma ve öneriler alma imkanları oluyor.

Bir başka projemiz de üstün zekalı kızları fen, matematik, biyoloji gibi alanlarda teşvik etmek için e-mentörlük hizmeti sunmaya yönelik. Her sene yaklaşık olarak 800 üstün yetenekli ya da bu alana merak duyan kız öğrenciler projeye dahil ediliyor. Her öğrencinin bireysel bir mentörü oluyor, belirli bir alanda başarılı bir bayan uzman, örneğin alanında uzman bir bayan mühendis gibi. Bu uzmanlar internet üzerinden öğrencilerle düzenli olarak görüşüyor ve destek oluyor. Bu süreç en az bir yıl devam ediyor. Pek çok öğrenci yıllardır bu imkandan faydalanmakta. Fen alanında çalışmak isteyen kız öğrencilerin çok olumlu dönütleri oluyor.

Bunlar projelerimizden sadece üçü, ama daha pek çok proje yürütmekteyiz.

Yard. Doç. Dr. Marilena Z. Leana-Taşçılar: Zaman ayırdığınız ve değerli bilgilerinizi bizimle paylaştığınız için çok teşekkür ederim Prof. Ziegler.